

# **Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Egyezmény - MVE**

## **„A civil társadalom tájékoztatója az Európai Unió intézményei részére a jövőbeni mezőgazdasági és vidékfejlesztési szakpolitikáról”**

**2010. november**

### **1 Mi az MVE?**

Az MVE (ARC), a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Egyezmény, célul tűzi ki, hogy a civil társadalom hallassa a hangját és hathatós közös üzenetet küldjön az új európai mezőgazdasági és vidékfejlesztési politikáról. Az MVE egy innovatív átlátható folyamat, amely nyitott mindazok számára, akik érdekeltek a Közös Agrárpolitika megreformálásában. Azzal a céllal került kidolgozásra, hogy összegyűjtse a mezőgazdasági és a vidéki területek jövőjével kapcsolatos különféle szándékokat, majd ezeket egy kreatív és gyakorlatilag megvalósítható jövőképben egyesítse az előnyök legszélesebb körű egyesítése érdekében.

Az MVE a civil társadalom európai, multinacionális, nemzeti vagy regionális szinten működő minden szervezetét képviseli.\*\* Az érdeklődésük homlokterében olyan kérdések állnak, mint a fenntarthatóság általában, a megújuló energia, a vízgazdálkodás, a környezetvédelem, a biodiverzitás, a tájvédelem, a kulturális örökség, a gazdálkodók méltányos jövedelme, a földbiztonság, a kis- és családi gazdaságok, az állatok jóléte, az organikus gazdálkodás, az élelmiszerbiztonság, az élelmiszer-szuverenitás, az élelmiszer-minőség, a helyi élelmiszer-rendszerek, a fogyasztók, a partnerség a fejlődő országokkal, a méltányos kereskedelem, az állami élelmiszer-szolgálat, a közegészségügy, a hegyvidéki területek, a vidéki közösségek, és a hozzáférésük a szolgáltatásokhoz, az integrált és területi fejlesztés, a kutatás, az oktatás és sok más kapcsolódó kérdés. Összességében sok százezer európai városi és vidéki polgár képviseletében beszélünk.

### **2 Az álláspontunk**

A javaslatainkat széleskörű hálózatunkban közös alapon tesszük a bolygónk és népessége jólétének fenntartása céljából. Hisszük, hogy szükséges

- a világban a fokozott felelősség az összes globális erőforrás felhasználása terén, különös tekintettel a talajra, a vízre, az ásványkincsekre, a fosszilis fűtőanyagokra, a természetben élő fajokra és az élőhelyeikre
- az üvegházhatást kiváltó gázok radikális csökkentése a katasztrofális éghajlatváltozás elkerülése céljából, emellett intézkedések tétele az éghajlatváltozás által az emberi tevékenységre és a biodiverzitásra gyakorolt negatív hatások mérséklése céljából
- a biodiverzitás drasztikus elvesztésének megállítása mind a természetben élő fajok, mind a kultúrnövény-változatok esetében
- a kulturális örökség, valamint a táj minősége és sokfélesége védelme és fejlesztése
- az emberi jogok tiszteletben tartása és aktív támogatása az élelmiszerhez, vízhez, egészséghez és jóléthez való hozzáférés terén, a polgári szabadságjog és az élhetőség biztosítása és aktív támogatása az általános ökológiai és szociális fenntarthatóság által megszabott kereteken belül
- a hosszú távú élelmezésbiztonság garantálása az egész világon: nem fogadható el, hogy több mint egy milliárdan szenvednek az éhínségtől, vagy az alultápláltságtól, hogy további egy milliárd fő egészségét veszélyezteti az alultápláltság, az elhízás és más

ezzel összefüggő krónikus betegség, vagy hogy hatalmas mennyiségű pazarlás történik élelmiszerekkel

- az EU részéről a más kontinensek erőforrásaitól való függőség gyakorlatának, a mezőgazdasági termékek teljes termelési költségeknél alacsonyabb árakon történő exportjának beszüntetése, mert ez tisztességtelen versenyt teremt más országok gazdálkodóival szemben, különösen a fejlődő világban
- a szegénység és egyenlőtlenség kérdésének kezelése, beleértve a szociális kirekesztést és a súlyos jövedelem-különbségeket és életminőségbeli különbségeket az egyes régiók és lakosságuk között az EU határain belül és azon túl is
- a polgárok és a helyi közösségek részéről mindenütt a képesség biztosítása arra, hogy teljes körűen részt vegyenek a saját jövőjük meghatározásában
- a gazdálkodók oldalán a lehetőség biztosítása arra, hogy méltányos, jövedelmező árakat és méltányos jövedelmet érjenek el az általuk megtermelt javak és az általuk nyújtott szolgáltatások után
- az állati jólét magas színvonalának fenntartása az EU mezőgazdaságában
- az erdők megfelelő kezelése, hogy érvényesítő legyen azok teljes potenciálja a vidéki foglalkoztatás, az öko-rendszerek védelme, a széndioxid-kibocsátás visszafogása és az éghajlatváltozás hatásainak csillapítása céljából
- a szakpolitikák részéről az európai diverzitás és a szubszidiaritás elve tiszteletben tartása és tükrözése, teljesítve az EU által kitűzött célokat, és megvalósítva a társadalmi, gazdasági és területi kohéziót és egységet a nemzetek és régiók között: ez a helyi feltételeken alapuló szakpolitika bevezetését, a döntéshozatali struktúrák helyi és nemzeti szinten való erősítését, valamint több ágazatra kiterjedő és többszintű irányítást jelent.

### 3 A jövőképünk

E parancsoló szükségletekre reagálva hisszük, hogy radikális megújulás szükséges mind a mezőgazdasági, mind a vidékfejlesztési szakpolitikák terén. Az ezt előírányzó jövőképünk homlokterében a következők állnak:

- **Paradigmaváltás a mezőgazdaságban és az élelmiszerrendszerekben**, mindenütt átállás a dominánsan nem fenntartható, forrásigényes, ipari stílusú gazdálkodásról és centralizált élelmiszeriparról, az EU által eddig támogatott mezőgazdasági politikáról a fenntartható gazdálkodásra, valamint a regionális és helyi élelmiszertermelés és feldolgozás diverzifikált mintájára, szorosabb kapcsolatokat biztosítva a gazdálkodók és a fogyasztók között, s nagy gondot fordítva a közegészségügyre, a környezetre és az állatok jólétére.
- **A vidéki területek gazdasági, társadalmi és környezeti megújulása**, a közösségek, kultúrák és erőforrások erejére, diverzifikálásra építve, hatékony kapcsolatot biztosítva a helyi alapú területi fejlesztéssel és elismerve az EU elkötelezettségét a társadalmi, gazdasági és területi kohézió mellett. Ez a megújulás nagyobb kumulatív hozzájárulást jelenthet az új növekedési források felkutatásához és új munkahelyek teremtéséhez.

Ez a jövőkép és ez a széles alapokon nyugvó érvelés olyan jövőbeni szakpolitika irányába mutat, amelynek három egymással kölcsönösen összefüggő fókuszpontja van – fenntartható mezőgazdaság – amely összefügg a talaj védelmével, a vízgazdálkodással, a biodiverzitással, a tájvédelemmel és az állatok jólétének védelmével, valamint az éghajlatvédelemmel; elegendő és tápláló élelmiszerek, beleértve a kapcsolatait a termelés minőségével és sokféleségével, az egészségüggyel, a kereskedelemmel, a támogatásokkal és a jövedelmező termelői árakkal, és a vidékfejlesztés, beleértve a kapcsolatait a strukturális és az ezzel összefüggő szakpolitikákkal.

#### 4 Az új közös mezőgazdasági, élelmiszeri és vidékfejlesztési politika

Új szakpolitikát ajánlunk **Közös mezőgazdasági, élelmiszeri és vidékfejlesztési politika** néven, amelynek egyértelműen meghatározott céljai közé tartoznak többek között a Római Szerződésben is megállapított célok. A célkitűzések bővített készlete magában foglalná az élelmiszerbiztonságot, a gazdálkodók méltányos jövedelmét, az élelmiszerminőséget és a közegészségügyet, a fenntartható mezőgazdasági szabványokat, a földbiztonságot, a környezet holisztikus védelmét, az éghajlatváltozás hatásainak csillapítását, a vidéki gazdaság erősítését és diverzifikálását, valamint a vidéki közösségek jólétét. E célkitűzések közül sokat már felölelnek nemzetközi szerződések vagy egyezmények, vagy az EU irányelvei, például a klímaváltozásról szóló Kiotói egyezmény, a Ramsari egyezmény, a madarakról és az élőhelyeikről szóló irányelvek, és a nagoya-i COP10 biodiverzitás konferencia következtetései, amikor az államok megállapodtak, hogy 2020-ra el kell érni az olyan gazdálkodást, amely nem jár negatív hatásokkal a biodiverzitásra és a környezetre.

Az alábbi pontokban ismertetjük a javasolt Közös mezőgazdasági, élelmiszeri és vidékfejlesztési politika körébe tartozó intézkedéseket. E jövőbeni szakpolitika szerkezetével kapcsolatos véleményünket a kihívás kettős jellegének erőteljes érzékelése vezérelte. Szükségünk van mind paradigmaváltásra a mezőgazdasági és élelmiszeri rendszerekben, mind a vidék újjáélesztésére. Az EU vidékfejlesztési politikája fokozatosan alakul ki a 80-as évek vége óta. Mindig a mezőgazdasági politika kiegészítésének tekintettük. Jó a logika, hogy meg kell őrizni a kapcsolatot a gazdálkodás és a vidékfejlesztés között: de ezt a kapcsolatot torzította az általános politika, túl sok figyelmet kapott az alapvető gazdálkodás támogatása, és túl keveset a fenntartható gazdálkodási rendszerek, a kiegyensúlyozott élelmiszerpiacok és a vidéki közösségek és gazdaságok szükségletei.

Véleményünk szerint itt az ideje, hogy elismerjük a vidékfejlesztést mint önálló jelentős szakpolitikai területet, ez többé már nem a mezőgazdaság járuléka. Nem lehet más szakpolitika második pillérének tekinteni, hanem ez önálló szakpolitika, amely megáll a maga lábán, de elkülönülve az agrárpolitikától. Ezért, javasoljuk, hogy a közös mezőgazdasági, élelmiszeri és vidékfejlesztési politikát két alap révén kellene megvalósítani: az **Európai Mezőgazdasági Alapnak** elsősorban a gazdálkodásra és az élelmiszerre kellene a figyelmet összpontosítania, az **Európai Vidékfejlesztési Alapnak** pedig a szélesebb értelemben vett vidéki gazdaságra és területfejlesztésre. A két alap és az ezek keretében megvalósuló intézkedések kiegészítik egymást. A döntő különbség a két alap között az, hogy a Mezőgazdasági Alap szinte teljes egészében a horizontális intézkedésekre összpontosulna, amelyek minden területre vagy vállalkozásra alkalmazhatók az adott körben, míg a Vidékfejlesztési Alap olyan intézkedésekre összpontosulna, amelyek alkalmazása a különböző területek jellegétől és szükségleteitől függően változik.

Az alábbi két pontban ismertetjük a két Alap javasolt hatókörét a fő témákra való hivatkozással. Mindegyik téma keretében a javasolt intézkedések magukba foglalhatnak pénzügyi támogatást, például közvetlen vagy szerződéses fizetéseket, vagy kommunikációs célú finanszírozást; és más típusú módszereket is, például szabályozást vagy a fogalmak meghatározását. Egyes intézkedések, például a 7. pontban ismertetett kutatási javaslatok akár kívül is eshetnek az Európai mezőgazdasági, élelmiszeri és vidékfejlesztési politika körén, de szoros kapcsolatban állnak azzal, ami e szakpolitika keretében történik. A témákat mint struktúrát alkalmazzuk ebben a dokumentumban, hogy pontosítsuk az MVE javaslatainak alapvető szellemét. Az alábbi 8. pontban hangsúlyozzuk, hogy szoros kapcsolatnak kell lennie az Európai Unió különféle jelentősebb programjai között.

## 5 Az Európai Mezőgazdasági Alap

Javasoljuk, hogy az Európai Mezőgazdasági Alap a kölcsönösen támogató és következetes intézkedéseket ölelje fel. Ezek két fő területen érvényesülnek:

- közvetlen támogatás a gazdálkodók és más földkezelők részére, beleértve a fizetéseket a környezetvédelmi és szociális szolgáltatások számára;
- az élelmiszerekkel kapcsolatos szakpolitikák, különös tekintettel az élelmezésbiztonságra, a kereskedelemre és támogatásra, az élelmiszerellátás kezelésére és az élelmiszerminőségre, az egészségügyre és a kapcsolódó kérdésekre.

Ezen intézkedések arra irányulnak, hogy teljesítsék a fenti 4. pontban vázolt célkitűzéseket. Döntően fontos, hogy e célkitűzések magukba foglalják az élelmezésbiztonságot és a méltányos hozam biztosítását a gazdálkodók számára, ahogy ezt már a Római Szerződés is ígérte, és meg kell felelni az utóbbi években napirendre került kihívásoknak, ilyenek például az élelmiszerminőségi és közegészségügyi kérdések, a fenntartható mezőgazdasági színvonal, a földbiztonság, a környezet holisztikus védelme, az éghajlatváltozás hatásainak csillapítása, a vidéki gazdaság erősítése és diverzifikálása, valamint a vidéki közösségek jóléte.

A célkitűzések ilyen szélesebb köre csak a szakpolitikák két készletének kombinálásával teljesíthető. A jövőképünk olyan méltányos piaci árakhoz kapcsolódik, amelyek megfelelő jövedelmet biztosítanak a gazdálkodók számára, és lehetőséget nyújtanak a fenntartható és jó minőségű termelésre. Az élelmezésbiztonság, a kereskedelem, a támogatás és az ellátás kezelése terén általunk javasolt szakpolitikák célja az élelmezésbiztonság garantálása és a gazdálkodók hozzásegítése ahhoz, hogy elérjék a nekik ígért méltányos hozamot. Ezekkel az intézkedésekkel a megfelelő figyelmet fordítjuk a növekvő pénzügyi támogatásra – és egy átmeneti időszak után – az egyéb célokkal kapcsolatos fizetésekre is. Megvizsgáljuk a következő, a 2014-től 2020-ig tartó program-időszakot, mivel ez lesz az az átmeneti időszak, amikor megtörténik a mezőgazdasági és élelmezési szakpolitikák paradigmaváltása.

Ebben a pontban először ismertetjük a jövőképünket a gazdálkodók és más földkezelők számára szóló támogatás jövőbeni mintájáról, beleértve a környezetvédelmi és szociális szolgáltatások számára történő fizetéseket is. Majd ismertetjük az élelmiszerekkel kapcsolatos szakpolitikákra vonatkozó javaslatainkat.

### 5.1 Fenntartható mezőgazdaság mindenütt

Véleményünk szerint Európában a jelenlegi mezőgazdasági mainstream rendszer alapvető jellegénél fogva nem fenntartható. Erőteljesen függ a fosszilis fűtőanyagok használatától, intenzív ipari stílusú eljárások alkalmazásától, és az élelmiszerek és tápanyagok nagy távolságra történő szállításától; gyakran nem tudja teljesíteni az állati jóléttel szemben támasztott szigorú követelményeket és hosszú távon veszélyezteti a talaj, a vízforrások és az öko-rendszerek egészségét. A mezőgazdaságban a munkaerő létszáma állandóan csökken: az 1995-től 2005-ig tartó tíz évben az EU 15 országának mezőgazdaságából 3,5 millió munkahely tűnt el. Ez elszívja az életerőt a vidéki területekről, különösen a szegényebb vagy marginálisabb mezőgazdasági területekről. A mesterséges vegyi anyagok bevitelétől való túlzott függőség veszélyezteti a gazdálkodók, a mezőgazdasági dolgozók és a fogyasztók egészségét is.

Állást foglalunk az iparosodott mezőgazdaságról a fenntartható formájú mezőgazdaságra való fokozatos átállás mellett, amely mindenütt fenntartja a termelékeny gazdálkodást, a gazdaságok és a mezőgazdaság regionális és helyi diverzitására épít, határozottan csökkenti a nem megújuló források felhasználását, tiszteletben tartja az állati jólétet, a jó agronómiai szellemet és az agro-ökológiai innovációt a gazdálkodási döntések középpontjába állítja, pozitív környezetvédelmi, társadalmi és gazdasági eredmények széles köréhez vezet, visszaadva a vidéki területek vitalitását.

Az iparosodott gazdálkodásról a fenntartható gazdálkodásra való ilyen áttérés az e dokumentum 2. pontjában ismertetett parancsoló szükségletek józan elismerésén alapul. E parancsoló szükségletek egyértelműen rámutatnak arra a következtetésre, hogy az EU területének egy részén és azon kívül is a mezőgazdasági termelés folyamatos intenzifikálásán alapuló modell, amely felhagy a kevésbé termékeny földek művelésével, nem fenntartható, és súlyos veszélyeket okoz Európa és a világ környezetének, a hosszú távú élelmezésbiztonságnak, a vidéki területek életképességének, és a bolygónk jólétének. Az élelmezésbiztonság minden mezőgazdasági földterület hatékony és fenntartható felhasználásával biztosítható, beleértve a folyamatos élelmiszertermelést a kevésbé termékeny földeken és a korábban elhagyott földterületeken is, az élelmiszereknek az élelmiszerláncban történő pazarlása csökkentését, nagyobb hangsúlyt helyezve az élelmiszerminőségre és a tápértékre, és arra, hogy progresszív változások szükségesek az étrendben is, amely tükrözi a fogyasztók tudatosságát környezetvédelmi kérdésekben és az élelmiszertermelés egyéb hatásai terén. Az élelmiszertermelésben a hatékonyság és a termelékenység irányába történő elmozdulás fenntartható modellben folytatódhat, és így is kell folytatódnia.

Ezek a fogalmak képezik a gazdálkodók támogatásának jövőbeni mintájával kapcsolatos nézetünket. Elismerjük, hogy a közvetlen kifizetések fontos szerepet játszanak a gazdálkodók jövedelmében: ma a gazdálkodóknak csak kisebb része tud megélni egyedül a termékei értékesítéséből. De hisszük, hogy a mezőgazdaság számára nyújtott általános támogatások jelenlegi rendszere, elválasztva a termeléstől és csupán marginálisan kapcsolódva a fenntartható gazdálkodási rendszerekhez, vagy a közjavakhoz, se politikailag nem indokolt, se szociálisan nem legitim. A jövőben a gazdálkodóknak nyújtandó pénzügyi támogatásnak olyan eredményekhez kell kapcsolódnia, amelyekre az EU-nak szüksége van, és amelyek nem érhetők el pusztán piaci erőkkel. Az élelmiszerekkel kapcsolatos intézkedések, amelyeket e pontban az alábbiakban javasolunk, arra szolgálnak, hogy segítsék a gazdálkodókat, elérjék azokat a méltányos hozamokat, amelyeket a Római Szerződés ígért. Ilyen intézkedésekkel már megoldható, hogy a pénzügyi támogatást egyre inkább – és a 2014-2020 átmeneti időszak után teljes egészében – azokra a fizetésekre fordítsuk, amelyek a fenntartható gyakorlattal, a környezet megóvásával, a kis- és családi gazdaságok támogatásával, és a nehézségekkel küzdő területek támogatásával, valamint a farmgazdaságok és a vidéki gazdaságok diverzifikálásával kapcsolatosak.

A Mezőgazdasági Alapnak ösztönzőket kell nyújtani az iparosodott mezőgazdaságról a fenntartható mezőgazdaságra való ilyen átálláshoz, az alábbi intézkedések révén:

- a. A mezőgazdaságban a fenntarthatósági szabványok egyértelmű meghatározása *többek között* az alábbiakra való hivatkozással:
  - a műtrágyák és egyéb vegyi anyagok használatának korlátozása az 1991 évi, a nitrátokra vonatkozó irányelvben rögzített elvek kiterjesztésével, amely szerint a talaj nitrogéntartalmát figyelemmel kell kísérni és a határérték túllépéseket korlátozni kell
  - az üvegházhatású gázok kibocsátásainak kötelező korlátozása, akár az állatállomány részéről (kivéve az extenzív legeltetést és a szénakazlakást) mind a fosszilis fűtőanyagok alkalmazásából
  - minden hulladék összegyűjtése és fenntartható újrahasznosítása (például zagy, szennyvíz) a gazdaságban
  - a vízügyi keretirányelv teljesítéséhez való hozzájárulás
  - a biodiverzitás védelme és fejlesztése (mind a természeti fajok, mind a régi változatok esetében, és a helyi kultúrnövény-változatok és háziállatok esetében is), és a táj jellemzőinek megóvása
  - a támogatás kizárása a parlagon hagyott és/vagy gyomirtó szerekkel kezelt területek



esetében

- az állatjólét magas színvonalának elérése
- b. Ezen elvek felvétele a jó gyakorlatról szóló kötelező érvényű frissített kódexekbe, e magatartási kódexek hatékony érvényesítésével
- c. A valamennyi gazdálkodó számára történő közvetlen kifizetések radikális felülvizsgálata az alábbi célokból:
  - a fent említett fenntartható gyakorlati szabványokhoz, mint feltételhez való kötés biztosítása
  - a korábbi hozamokra való bármilyen hivatkozás kihagyása
  - egyenlőség biztosítása az EU különböző tagállamaiban dolgozó gazdálkodók között a fizetések tekintetében, a nemzeti vásárlóerő paritáson alapuló összehasonlítással
  - degresszív fizetések biztosítása, magasabb szintű fizetéssel a kis gazdaságok és családi gazdaságok számára, míg a nagyobb farmok esetében a fizetési szintet az alkalmazott munkaerőhöz kell kapcsolni.
- d. Támogatás a mezőgazdasági földterülettel kapcsolatos közösségi befektetéshez; a földtulajdonosok számára, akik előnyös és biztonságos feltételekkel adják bérbe a földjüket a közösséghez kapcsolódó fenntartható mezőgazdasági termeléssel foglalkozó gazdálkodók számára; és az olyan helyhatóságok számára, amelyek feladatuknak tartják a városi és városkörnyéki területeken a helyi orientációjú fenntartható mezőgazdaság aktív megővését.
- e. Támogatás a gazdálkodók számára a periférius, hegyvidéki vagy más, kevésbé kedvező területeken való működés fizikai hátrányainak beszámítása céljából és annak elismeréseként, hogy hozzájárulnak a helyi gazdaságokhoz.
- f. Az EU mezőgazdaságából és élelmiszerellátásából a genetikailag módosított szervezetek fejlesztésének és használatának kizárása (az állati takarmányt is beleértve): egész EU-ban egységesen, nemzeti vagy regionális különbségtétel nélkül.
- g. Pénzügyi támogatás az organikus gazdálkodási rendszerekre átállók számára, különös tekintettel azokra, akik igyekeznek kizárni a nem megújuló forrásokat; az egyéb, ökológiai orientációjú gazdálkodási rendszerek számára, amelyek egyértelmű környezetvédelmi és biodiverzitási előnyöket nyújtanak; vagy olyan rendszerek számára, amelyek az állati jólét magas színvonalát biztosítják.

## 5.2 Célrányos fizetések környezetvédelmi és szociális szolgáltatások számára

A fentiekben ismertetett közvetlen kifizetések és specifikus támogatások kiegészítéseként a gazdálkodók és más földkezelők által nyújtott környezetvédelmi és szociális szolgáltatásokért a célirányos fizetések rendszerét javasoljuk.

Az EU vidéki területei az öko-rendszerek gazdag és erősen diverzifikált örökségével, tájbéli kulturális örökséggel és más környezeti vagyonnal rendelkeznek, beleértve a talajt és a vízforrásokat, amelyek alapvetőek az EU földterületeinek hosszú távú egészsége, és így a hosszú távú élelmiszerbiztonság szempontjából. Ezen örökség védelme és kezelése nagyrészt attól függ, hogy a gazdálkodók, az erdészek és más földkezelők mennyire igyekeznek megővni. Az ilyen megővási tevékenység bizonyos elemei biztosíthatók a jó fenntartható gazdálkodással. De sok területen a nagy környezeti értékkel és a fizikai hátrányokkal okozott gazdálkodási korlátok azt jelentik, hogy a gazdálkodók csak akkor érhetnek el megfelelő jövedelmet, ha az általuk nyújtott környezeti és szociális szolgáltatásokkal kapcsolatban célirányos fizetésekben részesülnek. A közjavak napirendje, amikor a mezőgazdaságról, az erdőkről és a vidéki területekről van szó, eddig zömmel a figyelmet az öko-rendszerek megővására, s a hegyekben

és más speciális területeken folyó gazdálkodási tevékenység fenntartására fordította. A napirend azonban fokozatosan kibővül, és magában foglalja az „új kihívásokat”, azaz az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, és a hatásai csillapítása, megújuló energiák termelése szükségességét, a vízforrások kezelése fontosságát, az öko-rendszerek védelmét, a táj és a kulturális örökség megővését, és a vidéki közösségek életképességének megővését.

A Mezőgazdasági Alapba fel kell venni az alábbi intézkedéseket:

- a. Célirányos és harmonizált támogatás egyértelműen meghatározott környezetvédelmi szabványok feltételéhez kötve a gazdálkodók, a marhatenyésztők, az erdészek és a szövetkezetek számára, akik/amelyek a biodiverzitás magas fokával jellemezhető földet kezelnek, ezt gyakran úgy minősítik, mint Nagy természeti értékű föld (HNV). A HNV-típusú gazdálkodás nem térkép alapú, amely szerint a tagállamok az adott határok között minősülnek jogosult területeknek: ehelyett a HNV-típusú föld bárhol lehet az Európai Unióban, a szerint, hogy a gazdaság rendelkezik-e olyan jellemzőkkel, mint az állandó legelők, ahol alacsony az állatállomány sűrűsége és a táj jellemzői a biodiverzitáshoz kapcsolódnak. Az ilyen területekhez, amelyek összesen az EU-ban a mezőgazdasági földterület több mint 30%-át tehetik ki, tartoznak a hegyvidéki és a fennsíkokon lévő legelők, az általános rétek, mezők, az északi erdei legelők, a szénakaszlók, az árterületek, a gyümölcsösök, a parkosított területek és intenzív művelésre kevésbé alkalmas néhány szántóföldi terület. Ezeket intenzív művelésre kevésbé alkalmas gazdálkodási és legeltetési rendszerekben hozták létre és tartották fenn hagyományos módszerekkel és (gyakran) helyi állatfajokkal. Ezek gazdagítják az öko-rendszereket és a tájat a biodiverzitásukkal és kultúrájukkal, és határozott előnyöket biztosítanak a talaj és a víz megővése, valamint a széndioxid kibocsátás csökkentése terén. Segítenek fenntartani a nagy gazdálkodó közösségek formális és informális gazdaságait, és kiváló minőségű élelmiszereket biztosítanak. De sok területen fenyeget azonban a tevékenységgel való felhagyás, más területeken pedig a gazdálkodás intenzifikálása. Az ilyen veszélyek leküzdése és a közjó elismerése céljából, amit az ilyen legelők nyújtanak, javasoljuk, hogy a környezetvédelmi szolgáltatásokért előírt célirányos és harmonikus fizetések rendszerének tárgyává váljanak.\*

\* Az ilyen rendszer működésére indikatív példák találhatók a „CAP reform 2013 – last chance to stop the decline of Europe's High Nature Value farming?” (2013. évi KAP reform – utolsó esély az európai kiváló természeti értékű gazdálkodás hanyatlásának megállítására?), című jelentésben, amit közösen adott ki az EFNCP, a Birdlife International, a Butterfly Conservation Europe, és a World Wildlife Fund.

E rendszernek a Mezőgazdasági Alap alá kell tartoznia, legalábbis a jelenlegi közvetlen és nem célirányos fizetések részleges pótlásaként, és 100%-os EU finanszírozással. A földek típusait, amelyekre ez alkalmazandó, egyértelműen meg kell határozni a fent említett valamennyi típusra kiterjedő frissített irányelvekben. A fizetéseket szabványos szolgáltatási fizetési skálán vagy meghatározott skálákon kell meghatározni az e területek által nyújtott közjavak általános értékelése alapján. Ez a rendszer lényegében véve elismerné a földterület mezőgazdasági hasznosítására a környezetvédelmi érték által rótt korlátokat, és megindokolná, hogy ez az ilyen mezőgazdasági használat fenntartásának eszközéül szolgál. A fizetéseket a zóna meghatározásának alapját képező környezetvédelmi értékeket teremtett vagy megővött gazdálkodási rendszerek fenntartása vagy felújítása feltételeihez kell kötni.

A hegyvidéki, periférikus és egyéb kedvező területeken alkalmazott környezetvédelmi fizetési rendszert harmonizálni, s nem alárendelni kellene – a fenti 5.1e pontban ismertetett fizikai hátrányokhoz kapcsolódó támogatással.

- b. A mezőgazdasági, környezetvédelmi fizetések folytatása a környezetvédelmi értékek védelme céljából azon túl, ami elérhető a fenti 5.1. és 5.2a pontban említett

támogatásoktól függően. Az ilyen fizetéseknek nagyobb hangsúlyt kell kapniuk a tájvédelmi értékek és a kulturális és az épített örökség tekintetében.

- c. Fizetések a gazdálkodók számára a Natura 2000 területeken és az élőhelyekre vonatkozó irányelv 3. és 10. cikke szerinti kapcsolódó területeken, ahol ezek kötelezőek a táj megóvása érdekében és a fenti 5.1., 5.2a., vagy 5.2b. pont szerinti támogatásokkal nem fedezett földkezelési munka felvállalása céljából. Ez a javaslat a Natura 2000-ben kijelölt területek azon részeire vonatkozik, amelyeket a gazdálkodók kezelnek. Nem tekintjük az Európai Mezőgazdasági Alapot a Natura 2000 egyéb területei finanszírozási forrásának, vagy az ilyen területek megóvásához szükséges tőkebefektetések finanszírozási forrásának.
- d. Fizetések a széndioxid tárolásáért vagy a kibocsátás visszafogásáért, ami elérhető például a humuszban gazdag földterületek kezelésével vagy regenerálásával, a tartósan felszántatlanul hagyott legelők, a mocsarak vagy erdőségek művelésbe vonásával.
- e. A mezőgazdaságban a nagy természeti értékű erdők megóvásáért nyújtott támogatás: ez magában foglalhatja a művelésbe nem vont és a kezelt erdős területeket, ligeteket a mezőgazdasági földterületeken, az erdei legelőket, valamint az erdők és a mezőgazdasági földterületek közötti (határos) területeket is.
- f. Támogatás olyan tőkebefektetésekhez, amelyek hozzájárulnak a vízforrások kezeléséhez és a gazdálkodási és erdőgazdasági rendszereknek az éghajlatváltozás kihívása szerinti átalakításához.
- g. Fizetések helyreállítási befektetésekhez, például legelők helyreállításához a sorozatos sarjerdő ültetvények megszüntetésével és kerítés létesítésével, vagy a szántóföld átalakításához öntözéses kaszálóká a vizet megtartó területeken az árvíz kezelésének, a széndioxid megkötésének és a biodiverzitás elősegítésének céljából.

Egyértelmű lehetőség van arra, hogy a fent említett hét különböző intézkedés közötti szinergikus és kombinációs lehetőségeket rendszerszerűen kiaknázzuk. A szolgáltatásokért történő támogatási és fizetési rendszerek könnyen érthetőek, könnyen kezelhetőek és ellenőrizhetőek legyenek, hogy a gazdálkodók és más kedvezményezettek ne legyenek túlterhelve felesleges papírmunkával.

### 5.3 Élelmezésbiztonság, kereskedelem és támogatás

A világ népessége nő, az élelmiszer iránti kereslet is emelkedik, és ezért sürgetően szükséges az éhínség és az alultápláltság kezelése, az, hogy foglalkozzunk a természeti erőforrások kimerülésével és a vízellátással, valamint a művelésbe vonható földterületek csökkenése kérdéseivel. A megoldás erre nem az, hogy korlátozott régiókra koncentráljuk az élelmiszertermelést és a masszív nemzetközi élelmiszerkereskedelemre és -szállításra támaszkodunk: ez az új gazdasági gyarmatosítás, a függőség, a konfliktus és a nem fenntartható szállítás receptje. Ehelyett a megoldás kulcsa a helyi, regionális, nemzeti és kontinentális szintű, magas fokú önállóságban és az élelmiszer szuverenitásban rejlik. A mezőgazdasági földterületeken fenntartható gazdálkodást kell biztosítani egész Európában az élelmiszertermelés hosszú távú céljai érdekében. Az EU-nak nagy arányban kell termelnie olyan élelmiszereket, amelyekre a polgárainak szüksége van, beleértve az e termeléshez szükséges minden alapvető árut; és általában csak azokra kell korlátoznia az élelmiszerek vagy tápanyagok importját (különös tekintettel az állati takarmányra), amelyek nem termelhetők meg fenntartható módon az EU-ban. Különösen a haszonállatok tenyésztése esetében érvelünk a termelési tényezők alacsony szintű felhasználásával járó, fenntartható, és regionális alapokra helyezett gazdálkodás mellett, de ez nem lesz gazdaságilag életképes, amíg a piacot elárasztja a szója, a kukorica és más importált tápanyag. Az EU nem támogathatja az élelmiszerexportot bármilyen áron; és a fejlődő országokban a gazdálkodók megsegítésére nyújtott nemzetközi



támogatást arra kellene felhasználnia, hogy az ő élelmiszertermelésüket tartsa fenn és lendítse fel az életlehetőségeik javítása, valamint az éhínség és az alultápláltság leküzdése érdekében.

A Mezőgazdasági Alapnak ösztönzőket kellene biztosítania e szemléletváltáshoz, hogy **átálljunk a magas fokú önellátásra és élelmiszer szuverenítésre az alábbi intézkedések révén:**

- a. A nemzetközi kereskedelmi szabályok újratárgyalása az élelmiszer szuverenitási jog biztosítása céljából, azaz biztosítani kell a jogot az emberek, a közösségek, a régiók, az országok, vagy uniók számára a saját mezőgazdasági és élelmezési politikájuk érvényesítésére: e jognak együtt kell járnia a támogatott élelmiszerexporttal biztosított dömping elkerülését célzó kötelezettségvállalással.
- b. A mezőgazdaság elválasztása a világkereskedelmi tárgyalásokon a többi ágazattól: az EU-ban az élelmiszer szuverenitás nem csökkenthető a más gazdasági ágazatokban az exportnak kedvező alkukkal. Az országoknak képeseknek kell lenniük annak biztosítására, hogy a mezőgazdasági termelők árak jövedelmezőek legyenek.
- c. Ragaszkodás a fenntartható szabványokhoz az EU-ba való élelmiszerimport terén.
- d. Az EU-ban az állati takarmányozásra szolgáló fehérje termelésének mint a fehérjeimporttal szembeni alternatívának az ösztönzése.
- e. A fejlesztési politikák koherenciájának biztosítása az EU működéséről szóló szerződés 208. cikke szerint, beleértve az élelmiszerexport támogatások megszüntetését és intézkedéseket annak biztosítására, hogy más támogatási formák, például a közvetlen kifizetések ne vezessenek oda, hogy az árak a teljes termelési költségek alatt maradnak.
- f. Támogatás a fejlődő országokban a gazdálkodók számára, hogy megóvják vagy fejlesszék a fenntartható gazdálkodási rendszereket, javítsák az életlehetőségeiket és leküzdjék az éhínséget és az alultápláltságot.

#### 5.4 Az élelmiszerellátás kezelése

Jelenleg az EU gazdálkodói által megtermelt élelmiszer körülbelül négyötöde a nagyméretű feldolgozók és kiskereskedők által uralt ellátási láncba kerül. Ez az elsődleges termelőket és a fogyasztókat olyan gazdasági láncokba tereli, amelyekben hátrányba kerülnek a nagyobb erővel rendelkező felvásárlókkal szemben. Sok gazdálkodó nem képes fedezni a termelési költségeit, nemhogy még többletet is elérni az innovációba való befektetése után. A fogyasztók gyakran a szükségesnél magasabb élelmiszerárakat fizetnek a tisztességtelen haszonkulcsok miatt.

A jövőbeni szakpolitikának olyan piaci keretet kell szabnia, amely képessé teszi a gazdálkodókat, valamint a fogyasztókat arra, hogy befolyásos partnerek legyenek az élelmiszer és a mezőgazdasági láncban; megelőzi az erőteljes fluktuációkat az élelmiszerellátásban, és következőképp a termelők árakban; és így elrettent a tőzsdepiacokon az élelmiszerárakkal kapcsolatos spekulációtól. Az ilyen piaci keret alapvető előfeltétel a stabil árak biztosításához és a fenntartható élelmiszertermeléshez, valamint a fogyasztáshoz az EU minden régiójában, és ahhoz, hogy a gazdálkodók méltányos hozamot érjenek el a termelésük után.

A cél az legyen, hogy stabilak legyenek az árak, és méltányos legyen az érték elosztása a gazdálkodók, a feldolgozók, a kiskereskedők és a fogyasztók között azzal, hogy a gazdálkodók jövedelmező termelők árakat érjenek el, és a fogyasztók is tisztességes üzletet köthessenek. A rendszernek olyannak kell lennie, hogy az élelmiszerellátási láncban az érdekelt különböző, gyakran egymással ütköző érdekei egyenlő feltételekkel összeegyeztethetőek legyenek, hogy az elsődleges termelők és a fogyasztók ne legyenek más érdekek rabjai, hanem aktívan részt

vehessenek az együttdöntési eljárásban. Ez az erőfeszítés magában foglalhatja az e dokumentumban másutt javasolt intézkedéseket is, többek között az élelmiszer szuverenitás kialakítását (5.3.), az élelmiszerexport támogatások megszüntetését (5.3.) és a regionális és helyi élelmiszertermelés, valamint a regionális és helyi élelmiszerrendszerek támogatását, beleértve a közösségi támogatású mezőgazdaságot (6.2.) is. De más intézkedésekre is szükség van.

A Mezőgazdasági Alapba fel kell venni az alábbi intézkedéseket:

- a. Piaci monitoring rendszer létrehozása, amely nagyobb piaci átláthatóságot biztosít a haszonkulcsok, a kereslet változása és az ármozgás, valamint az átlagos termelési költségek alakulása folyamatos monitoringja révén; és amely az ilyen átlagos termelési költségek alapján bizonyos termékekre vonatkozóan egy ársávot irányoz elő. A gazdálkodókat, a fogyasztókat és más társadalmi csoportokat is be kell vonni a folyamatba.
- b. Támogatás ahhoz, hogy a gazdálkodók kereskedelmi csoportokba tömörüljenek a gazdálkodók alkupozíciójának javítása céljából: ez a versenyszabályok gondosan mérlegelt lazításától függhet. A gazdálkodókat képessé kell tenni arra, hogy kollektívan tudjanak dolgozni, s felhatalmazást és lehetőséget kell kapniuk arra, hogy EU szinten tudják kezelni a kínálatot: például képeseknek kell lenniük arra, hogy csökkentsék a gazdálkodók által megtermelhető volument, ha a kereslet csökkent és az árak az előirányzott ársáv alá esnek.
- c. Változás az ár intervenciók rendszerben. A jelenlegi rendszer, amelynek célja az élelmiszeripari (export) nyersanyagok árainak alacsony szinten tartása, nem nyújt kellő biztonsági hálót a termelők számára, akik a gazdaságaikat fenntartható elvek szerint vezetik, mert az intervenciók árak messze alatta maradnak a termelési költségeknek: ezt meg kell szüntetni. Ehelyett új, méltányos árakon alapuló termelői finanszírozású intervenciók rendszert ajánlunk, hogy ez egészítse ki a fenti (b) pontban ismertetett kínálatkezelési folyamatot. Ez lehetővé tenné a termékek készletezését rövid időszakokra, ami a kínálatnak a kereslet változásaihoz való kiigazításához szükséges.

## 5.5 Élelmiszerminőség, egészségügy és ezzel kapcsolatos kérdések

Az utóbbi években az élelmiszerek fokozottabb szűkössége általánosságban felvetette az egészséges élelmiszerek létfontosságának kérdését. Ennek következtében óvatossági szabványokat vezettek be, aminek voltak is bizonyos előnyei, de ahogy e jelentésben a későbbiekben ismertetjük (lásd a 6.2. pontot), káros hatást is gyakorolt egyes helyi élelmiszer rendszerekre. De még mindig széles körben folyik a vita az ipari élelmiszertermelés és feldolgozás által az emberek egészségre, az állati jólétre, a biodiverzításra és a környezetre gyakorolt hatásról. Az elhízás, a cukorbetegség és más betegségek azt bizonyítják, hogy nem egészséges az étrendünk, amit a fogyasztók számára kínálunk az egyre jobban feldolgozott és összetettebb élelmiszerekkel.

A fogyasztók is egyre nagyobb felelősséget vállalhatnak azért, amit megesznek, azzal, hogy megvizsgálják az alkotóelemeket, az adalékanyagokat, és az élelmiszerek származását, és olyan alternatívákat keresnek, mint az organikus élelmiszerek, az adalékanyagoktól mentes vagy az ismert eredetű termékek. A gyártók, a feldolgozók és a forgalmazók reagálni fognak az ilyen tudatos fogyasztókra. A kezdeményezés felvállalása céljából azonban a fogyasztóknak pontos információra van szükségük az élelmiszerekről és az egészségre gyakorolt hatásaikról stb. Az iskoláknak is megvan a maguk szerepe a gyermekek ilyen kérdésekre való oktatásában. Az állami hatóságoknak az iskolákban, a kórházakban, az állami vállalatoknál, a börtönökben, a katonai létesítményekben stb. történő fogyasztásra szolgáló élelmiszer-beszerzéseiket arra kellene felhasználniuk, hogy befolyásolják az élelmiszerminőséggel és az egészséggel, a helyi

gazdaságokkal és a környezettel való kapcsolatokat. Az élelmiszerlánc minden részének – termelők, feldolgozók, forgalmazók, fogyasztók – hozzá kell járulnia az élelmiszerek kidobásának csökkentését célzó, az egész EU-ra kiterjedő folyamatos kampányhoz.

A Mezőgazdasági Alapba az alábbi intézkedéseket kell felvenni:

- a. Nyilvános tájékoztatási programok – EU szinten és nemzeti szinten – az élelmiszerekről, az étrendről és az egészséggel való kapcsolatáról, a fenntartható életmódról, a felelős fogyasztásról, az élelmiszerek kidobásának kerüléséről, és a kapcsolatról az élelmiszer és a táj között stb.; ezek a programok azt igénylik, hogy egyértelműen meghatározzuk, mit jelentenek az olyan kifejezések, mint „egészséges, természetes tápanyag, környezetbarát élelmiszer”.
- b. Országos és megyei szintű programok a gyermekek oktatására az élelmiszerekről, származásukról, az egészséggel való összefüggéseikről stb.
- c. Az EU pályázati szabályozás reformja olyan közbeszerzési és közétkeztetési irányelvek megengedése és az EU részéről aktív ösztönzése céljából, amelyek példát mutatnak a jó minőségű, természetes, egészséges, tápláló, az állati jólétet előmozdító és regionális forrásokból biztosított élelmiszerek, valamint a táj és a biodiverzitás javításához kapcsolódóan termelt élelmiszerek megengedhető áron történő felhasználására.
- d. Az élelmiszereken a címkézés szigorúbb szabályozása annak biztosítása céljából, hogy a fogyasztók érthessék a származást, a gyártási módszereket, a feldolgozási módokat stb. minden forgalmazott élelmiszer esetében.
- e. Az EU részéről kampány beindítása az élelmiszerek kidobása csökkentésére: itt ügyelni kell az élelmiszerlánc minden elemére és aspektusára, beleértve az élelmiszer feldolgozók és kereskedők beszerzési, feldolgozási és értékesítési irányelveit, a szállítási és tárolási rendszereket, a fogyasztói magatartást stb.
- f. Támogatás a gazdálkodók azon jogának biztosítása céljából, hogy kezelni tudják a saját tenyésztett állományukat, és növény- és állatanyagokat, beleértve a gazdaságban a kultúrnövény-változatok megőrzését és a helyi növény- és állatfajokkal kapcsolatos hagyományos tudás és kulturális örökség felhasználását: e célból fel kell venni az EU politikájába a növény- és állatanyag-örökség élelmiszerforrásokról és a mezőgazdaságról szóló nemzetközi szerződés releváns rendelkezéseit.

## 6 Európai Vidékfejlesztési Alap

Az EU-ban a vidéki régiók igen sokfélék a gazdaságuk struktúráját és fejlettségét tekintve. Egyesek a helyük vagy a hatásos politika révén erőteljes és diverzifikált gazdaságokká fejlődtek: már rendelkeznek azzal a potenciállal, hogy hozzájáruljanak az Unió általános felvirágzásához. Másokat pedig tovább gyengített a kollektív gazdálkodás összeomlása, az ipar és a kereskedelem centralizálása, a fiatalok és más erőforrások elvándorlása. Az ilyen trendek következtében súlyos és növekvő az egyensúlyhiány a régiók között, tömeges a migráció, mivel nincs perspektíva megfelelő jövedelemre, elveszett a szociális tőke, és egyes régiókban még fel is hagytak értékes mezőgazdasági területek művelésével, és elvesztek a mezőgazdaság által teremtett és fenntartott környezeti és kulturális értékek.

Javasoljuk, hogy az Európai Vidékfejlesztési Alap azzal reagáljon a régiók közötti ilyen súlyos egyensúlyhiányra, hogy a következő programidőszakban beindítja a **vidéki területek gazdasági, társadalmi és környezeti újjászületését**, a virágzó és fenntartható Unióhoz minden vidéki régió részéről nyújtható teljes hozzájárulás megvalósítása és az EU-nak a társadalmi, gazdasági és a területi kohézió melletti elkötelezettsége elismerése céljából.

Ezen újjászületésnek tükröznie kell az Unió számos különféle vidéki régiója jellegében,

forrásaiban, erősségeiben és hagyományaiban rejlő nagyfokú diverzitást, és erre kell épülnie. Sőt, ennek magával kell húznia nem csak az EU és a nemzeti és a regionális kormányok energiáit és forrásait, hanem e tevékenységbe be kell vonnia a helyhatóságokat, valamint a magánszektor, a vállalatokat és a civil szervezeteket is. Ezért különböztettük meg a fenti 4. pontban a zömmel horizontális jellegű intézkedéseket a javasolt Mezőgazdasági Alapban, és az inkább helyi alapú intézkedéseket (amelyek alkalmazása változatosabb, és gyakran igen specifikus is lesz) a Vidékfejlesztési Alapban.

Javasoljuk, hogy a Vidékfejlesztési Alap által támogatott lépéseket több ágazatra kiterjedő területi partnerségek stratégiai irányítása alatt kellene megtervezni és megvalósítani, amelyek összetétele és funkcionális elvei a LEADER módszeren alapulnak, de átfogóbb tájékoztatással, mint ahogy ez most történik sok LEADER Csoportban. E partnerségeknek, amelyeket minden egyes esetben a jó irányítási elvek szerint felhatalmaznak és támogatnak az állami hatóságok, biztosítaniuk kell a helyi és a szubregionális tevékenységek hatékony koordinációját a szélesebb társadalmi-gazdasági és területi összefüggések keretében.

E pontban először e lépések javasolt körét, majd pedig az e stratégiákkal és partnerségekkel kapcsolatos jövőképünket ismertetjük. A sorrend a következő:

- Támogatás a vidéki gazdaság erősítése és diverzifikálása céljából.
- Támogatás a regionális és helyi élelmiszertermelés és feldolgozás céljából.
- Támogatás a vidéki közösségek, szolgáltatások és infrastruktúra erősítése céljából.
- Támogatás a szubregionális partnerségek és a civil társadalom bevonása céljából.

### **6.1 Támogatás a vidéki gazdaság erősítése és diverzifikálása céljából**

A célul kitűzött gazdasági újjászületés olyan intézkedéseket hozhat magával, ahogy azt leírtuk az 5. pontban a gazdálkodás életképességével kapcsolatban, és a regionális és helyi élelmiszertermelés és feldolgozás, valamint más mezőgazdasági termékek előállítására céljából. De magával húzhat sok más gazdasági ágazatot is, és az EU különböző részeiben a vidéki régiók jelentős diverzitására épülhet. A legtöbb vidéki régióban lehetőség van a szekunder és a terciér ágazat fenntartható méretekben történő erősítésére, beleértve a mezőgazdasági és erdészeti termékekhez hozzáadott értékek teremtését a származási helyük közelében, a turizmus fejlesztését, az információs technológia innovatív felhasználását, a megújuló energia nem környezetkárosító termelését és a csúcstechnológiájú iparágak telepítését a kiemelt vidéki területekre, és ezek a lépések hozzájárulnak az EU új munkahelyek teremtésével kapcsolatos, 2020-ra kitűzött célja eléréséhez. Az ilyen fejlődés azonban függhet a megfelelő infrastruktúrától, nevezetesen a távközlés területén, és a fenntartható felszíni közlekedési rendszerektől is. Továbbá függ attól, hogy jelenlegi és a potenciális vállalkozók hozzájutnak-e földhöz, létesítményekhez, hitelhez és szakértői támogatáshoz: jelenleg ilyen téren nehézségek mutatkoznak, különös tekintettel a föld értékével kapcsolatos spekulációra, a telekárak emelkedésére és a bankok elzárkózására attól, hogy magas biztosítékok nélkül nyújtsanak hitelt stb.

A Vidékfejlesztési Alapnak az alábbi intézkedéseket kell tartalmaznia:

- a. Támogatás a mikro-vállalkozások és kisvállalkozások létrehozásához és növekedéséhez mindegyik gazdasági ágazatban hitelgaranciák nyújtásával, a támogatási szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel, üzleti tanácsadási rendszerekkel stb.
- b. Támogatás a gazdaságok öröklés útján való továbbadásához, beleértve a visszavonulás pénzügyi támogatását és a gazdaságokba az új belépőknek adott támogatást; a közösséggel kapcsolatos mezőgazdasághoz, beleértve a hitelgaranciát és a pénzügyi

ösztönzőket a közösségi befektetéshez a mezőgazdasági vállalkozásokba, és a kapcsolódó, hozzáadott értéket termelő kezdeményezésekbe.

- c. Támogatás a gazdaság korszerűsítéséhez, ahol ez elősegíti a termelést vagy az átállást a fenntartható gyakorlatra, vagy a gazdaság diverzifikálására: e támogatás elérhető legyen minden gazdálkodó és gazdasági szövetkezet számára, és a struktúrákat stb. tekintve olyan feltételekkel, amelyek arányosak a szóban forgó létesítmény és vállalkozás méretével. De semmilyen támogatás nem adható intenzív, iparszerű állattenyésztéshez.
- d. Az EU erdészetben való érdekeltiségének fokozása, különös tekintettel az erdőtulajdonosok és a hozzáadott értéket termelő vállalkozások részéről kifejtett tevékenység támogatására munkahelyek teremtése és a helyi gazdaságok diverzifikálása céljából a fenntartható erdőgazdálkodás és a fatermékek feldolgozása révén, és környezetvédelmi szolgáltatások nyújtása, például a biodiverzitás megóvása, talaj- és vízgazdálkodás, valamint a széndioxid-kibocsátás visszafogása. Ez kifejezhető egy koherens és komplex erdészeti csomaggal, amelyben konkrét intézkedések irányulnak *többek között* a fenntartható gazdálkodás javítására, a természeti csapásoktól és az ember okozta veszélyektől való védelemre, az erdészeti termelők együttműködés és az innovációs kapacitás erősítésére.
- e. Támogatás a vidéki régiókban a távközlési infrastruktúrába való befektetéshez.
- f. Támogatás a helyi közösségek, gazdálkodók és vállalkozások tevékenységéhez az energiatakarékosságra, vagy a megújuló energia termelésére irányuló tevékenységek beindítására vagy kiterjesztésére, a talajban lévő szerves anyagok elvesztése nélkül, és elkerülve az élelmiszertermelés és az energiatermelés között a földért és az erőforrásokért való versenyt. A vidéki régiókban igen jelentős földforrások, vízforrások, szél-, napenergia, biomassa források stb. találhatók, amelyek megfelelő méretekben felhasználhatók megújuló energia termelésére a helyi földtulajdonosok, a vállalkozások vagy közösségek kezdeményezésére az energetikai óriásvállalatok bevonása nélkül.
- g. Támogatás a falusi turizmus fejlesztéséhez, összhangban a környezettel, az örökséggel, a hozzáadott értékkel, a helyi szolgáltatásokkal stb.
- h. Ösztönzés és támogatás a nemzeti kezdeményezésekhez és a multinacionális cseréhez az alkalmazott készségek fejlesztése terén az életpályára felkészítő oktatás és szakképzés, gyakornoki programok és hasonló rendszerek, a munka melletti képzés, tanácsadói és járulékos szolgáltatások, a versenytársakkal összehasonlító tevékenység, a helyi mobilizáció és kapacitásfejlesztés, valamint egyéb rendszerek révén. Az ilyen tevékenység nem csak az innovációk ösztönzését foglalhatja magába, hanem a házépítési, sajtókészítési és egyéb hozzáadott értéket biztosító szakmák, az állattenyésztés, a kézművesipar, a gyógyfűvek, a főzés stb. terén szerzett hagyományos jártasságok újraértékelését is.

## 6.2 Támogatás a regionális és helyi élelmiszertermelés és feldolgozás céljából

Az élelmiszerek, és egyéb mezőgazdasági termékek értékének növelése létfontosságú kapcsolatot képez a mezőgazdaság és a gazdaság többi része között. Ez a kapcsolat döntő fontosságú a vidéki gazdaságok számára. Jelenleg azonban az EU-ban a kereskedelmi tevékenységet folytató mezőgazdasági termelők állítják elő a megtermelt élelmiszer kb. négyötödét, tehát az értéktérítés zömét nem a valóban vidéki vállalkozások adják, hanem központi feldolgozó nagyvállalatok. Ez elviszi a vidéki területekről az élelmiszertermelési hozzáadott érték teremtési potenciált. Nagyobb erőfeszítést kell tenni helyi és regionális szinten a hozzáadott érték teremtési tevékenység ösztönzésére a kis- és középvállalkozások révén,



beleértve a családi gazdaságokat is, mivel ez a helyi és regionális gazdaságok diverzifikálásának fő eleme. Ez az erőfeszítés kiaknázhathatja a nemzeti, regionális, helyi és a „rés” piacok sokféleségében rejlő előnyt, amely már működik az EU-ban. Meg kell vizsgálni, és egyszerűsíteni kell a vágóhidakra vonatkozó, az élelmiszerhigiéniai szabályozásokat, a növény-egészségügyi szabványokat stb., amelyek aránytalan terheket rónak a kis- és középvállalkozásokra (KKV).

A Vidékfejlesztési Alapnak az alábbi intézkedéseket kell tartalmaznia:

- a. Támogatás a regionális és helyi élelmiszerrendszerek\* létrehozása és erősítése céljából, ilyenek például a gazdálkodói piacok, szövetkezeti gazdaboltok, keretrendszerek vagy a közösség által támogatott mezőgazdaság; és az aktív európai hálózat kiépítéséhez a jó gyakorlat cseréje céljából a regionális és a helyi élelmiszerrendszerek között, valamint a termelők (nevezetesen a gazdálkodók vagy halászok) között, akik ténylegesen a földön vagy a vizeken dolgoznak és biztosítják a fő élelmiszer alkotóelemeket.  
 \*Európában a helyi élelmiszer rendszerek, és azoknak a politikára gyakorolt hatásai jó áttekintését adja a „Helyi élelmiszerrendszerek Európában” c. jelentés, amit a FAAN – Facilitating Alternative Agro-Food Networks (Alternatív agrár-élelmiszerügyi hálózatok kiépítése) Csoport adott ki.
- b. Támogatás a regionális termékek márkajelöléséhez és címkézéséhez, amely egész Európában a nagyobb diverzitásra épít a konyhaművészeti hagyományok, a gasztronómia és a kulturális örökség kapcsolódó aspektusai terén, beleértve a fenntarthatóan kezelt gyógyfüveket és hagyományos termékeket: figyelembe véve a kapcsolatot ezek és az 5.5b pontban említett szigorúbb élelmiszercímkézési szabályozás között. Ahol lehet, a regionális termékek és az egyéb értékek (például a hegyi táj, a biodiverzitás, a vízi ökoszisztémák védelme) közötti kapcsolatot ki kell emelni a címkézés vagy márkajelölés révén.
- c. EU szintű szabályozási rendelkezések nemzeti alkalmazásának pontosítása, nyilvánossá tétele és biztosítása, megfelelően indokolt és monitorozott kivételekkel a higiéniai, vágóhídi és egyéb szabályozások alól a mikro-vállalkozások és a KKV-k számára: e szabályozások egyes tagállamokban való alkalmazása súlyos hátrányokat okozhat az ilyen vállalkozásoknak.
- d. A közbeszerzési szabályok módosítása, hogy lehetővé tegye a közbeszerzési és közétkeztetési rendszerek rugalmasabb felhasználását a regionális és a helyi élelmiszerek felhasználásának előmozdítására (lásd a fent 5.5c-vel a kapcsolatot); és támogatás a közétkeztetési szakemberek és a helyi élelmiszerszállítók közötti kapcsolatokhoz.

### **6.3 Támogatás a vidéki közösségek, szolgáltatások és infrastruktúra erősítése céljából**

Európa vidéki területein a vidékfejlesztési programok kidolgozásának jelenlegi szakaszában meghatározottak szerint kb. 135 millió fő él, ez több mint az EU összlakosságának egynegyede. Ezen belül a vidéki közösségek nagymértékben eltérőek a szociális vitalitásuk tekintetében és a szerint, hogy mennyire megfelelőek a szociális és kulturális szolgáltatásaik, és az infrastruktúrájuk. E tekintetben sok erős település található, amelyek kiváló életminőséget kínálnak. Mások – különösen az új tagállamokban és az EU 15 régi tagállama külső részein – súlyos gyengeségektől szenvednek. E gyengeség egy lemaradási spirálhoz vezethet demográfiai egyensúlytalansággal, a fiatalok elvándorlásával, a szolgáltatások és a vitalitás további elvesztésével, valamint az ott maradók számára romló életminőséggel. A méltányosság és a területi kohézió melletti elkötelezettség eltökélt politika folytatását teszi szükségessé az ilyen hanyatlás megállítása és visszafordítása céljából.

A fejlesztést célul kitűző dinamikus és fantáziadús szemléletre különösen nagy a szükség és a lehetőség azokon a **speciális területeken**, amelyek „periférikusnak” vagy „kevésbé kedvezőnek” nevezhetők, de amelyek az ottani élet perspektívájából központiak lehetnek, és kifejezetten előnyösek kulturális, környezeti vagy egyéb tekintetben. Az ilyen területek nagyon eltérőek lehetnek egész Európában a gyéren lakott svédországi és finnországi régióktól a Pireneusokban, az Alpokban és a Kárpátokban élő hegyi közösségekig, számos országban találhatunk önellátó mezőgazdasági közösségeket, egyes régiókban koncentrálódik a szegénység, és számos szigeten és part menti régiókban élnek elszigetelt közösségek. Az ilyen régiók valóban – eltérő fokban – szenvednek a demográfiai egyensúlytalanságtól, az elvándorlástól, az energikus fiatalok elvesztésétől, a beszűkülő gazdaságoktól, a gazdálkodók súlyosan hátrányos helyzetétől, a közösségi szolgáltatások és az infrastruktúra gyengeségétől. De ugyanakkor gondolják is az ökörendszereket, a tájat és a kulturális örökséget, amely európai fontosságú, sok nagy természeti értéket képező gazdaság működik; ők kezelik a mezőgazdasági földterületek forrásait, legelőket, erdőket, ásványkincseket, vízforrásokat és energiaforrásokat, amelyekről az EU most is és a jövőben is függ; és ők képviselik a közösségek szociális tőkéjét, amely képes fenntartani és eltartani a népességet. A vidékfejlesztési és regionális szakpolitikáknak támogatniuk kell a vidéki közösségeket, abban hogy gazdasági és társadalmi előnyökre váltsák az esetleges hátrányaikat, a szociális vitalitás fenntartására, a szociális szolgáltatások nyújtására, a helyi gazdaság diverzifikálására, s a gazdálkodók (akármilyen kis gazdaságok gazdái is legyenek) jövedelmezőségére fordítva a figyelmet az általuk megtermelt közjó érdekében, és (ahol lehet), elfogadva az informális gazdaságok értékét is.

A Vidékfejlesztési Politikának az alábbi intézkedéseket kell tartalmaznia:

- a. Támogatás a vidéki területeken a szociális tőke erősítését célzó tevékenységekhez és azon kapacitás erősítéséhez, hogy a vidéki közösségek részt vegyenek a helyi irányítási és a helyi fejlesztési folyamatokban.
- b. Támogatás a vidéki szolgáltatások és infrastruktúra biztosításához és erősítéséhez, függetlenül attól, hogy ezt az állami hatóságok, magánszervek, vagy maguk a vidéki közösségek nyújtják.
- c. A városok - mint sok vidéki régióban a társadalmi, kulturális és gazdasági élet központjai - kulcsfontosságú szerepének és e városokban a megfelelő körű és minőségű szolgáltatások fenntartása szükségességének elismerése, s hatékony kapcsolat és kölcsönös támogatás biztosítása a városi és a vidéki területek között. Ez egyértelműen kihat (egyik oldalról) a szubregionális fejlesztési programok és (másik oldalról) a tértervezési politikák, a közlekedés stb. közötti kapcsolatokra. Különösen szükséges, hogy a tervezési politikákat felhasználjuk a jó mezőgazdasági földterületek urbanizálásának megállítására.
- d. Radikálisan új szemlélet szükséges az olyan közösségek szociális vitalitásának fenntartására, amelyek az önellátó és a félig-önellátó gazdálkodás tartós mintáin alapulnak. Az ilyen közösségek alig kapnak bármi támogatást a Községi Agrárpolitikától (KAP) vagy az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA), mert a félig-önellátó gazdaságra vonatkozó intézkedést vagy egyáltalán nem alkalmazzák, vagy kevésbé alkalmazzák, a gazdaszövetkezetek számára szóló intézkedést alig alkalmazzák, és sok önellátó gazdálkodó ki van zárva a közvetlen fizetésekből vagy mezőgazdasági és környezetvédelmi fizetésekből, mert a birtokuk túl apró. A bekapcsolásuk elmaradása – ha így marad – az ilyen közösségek elszorvasztásához vezet. Dinamikus és integrált szemlélet szükséges, ahogy ezt már több országban bevezették a nem-kormányzati szervezetek, s amely révén a gazdák kollektívan (és nem egyénileg) képesek kiaknázni a gazdálkodással kapcsolatos fizetéseket, nő a gazdálkodási és az erdészeti termékek értéke, felélednek a szakmai

jártasságok, támogatást kap a turizmus, fenntarthatóak a szociális szolgáltatások, és a fiatalok számára több a munkalehetőség, ezért maradnak, vagy visszatérnek. Az ilyen sikeres kezdeményezések arra utalnak, hogy nagyobb támogatást kell adni a közvetítő szervezeteknek (például a szubregionális partnerségeknek, nem-kormányzati szervezeteknek, közösségi szervezeteknek), amelyek az eredményeket hatékonyan tudják átadni helyi szinten, közel vannak a gazdálkodókhoz és más helybeliekhez.

- e. Támogatás a vidéki szegények és sebezhetők részére. Az EU-ban a szegénységi küszöb alatt élő 45 milliós népességből kb. egynegyed él vidéki területeken. Más-más helyeken és körülmények között, de a szegénység és a kirekesztés bizonyos kisebbségek esetében koncentrálódik, beleértve sok roma származásút, különösen az új tagállamokban. Úgy tűnik, sok jelenlegi regionális és vidékfejlesztési program nem kezeli megfelelően a vidéki szegény és sebezhető népesség szükségleteit, annak ellenére, hogy a Lisszaboni Stratégia „a szegénység felszámolására irányuló döntő hatást” ígért. 2010. a szegénység és a társadalmi kirekesztés leküzdésének európai éve, amelynek prioritása szerint a nemzeti programok „a nemzeti politikai napirend középpontjába helyezik a társadalmi befogadást”, és „többdimenziós integrált stratégiák előmozdítását a szegénység általános megelőzésére és csökkentésére minden releváns politikai területen”. A Bizottság legújabb költségvetési dokumentuma megállapítja, az EU célja az, hogy legalább 20 millió főt kiemeljen a szegénységből.

A vidékfejlesztési programoknak tükrözniük kell az EU és tagállamok azon kötelezettségvállalását, és arra kell épülniük, hogy foglalkoznak a szegénységet és a társadalmi kirekesztést koncentráló területekkel. Új és fantáziadús szemlélet szükséges, minden egyes közösség kollektív bizalmára építve, hogy rá lehessen mutatni, hol lehet kezdeményezéseket tenni a tagjaik jobb életére, és (ahol szükséges) külső ügynökségek segítségét kell keresni és igénybe venni. Ez az új szemlélet megköveteli a nyitottságot a nemzeti és helyi hatóságoktól, a rugalmasságot a jövőbeni regionális és vidékfejlesztési EU intézkedések terén, és az integrációt a különböző ágazatok és finanszírozási források között. Az UNDP Cserehát kezdeményezése Magyarországon egy olyan szignifikáns modellt ajánl, amit a magyar kormányának saját nemzeti programjába kell átvennie, hogy kiküszöbölje a terület alapú szegénységet a 33 leginkább hátrányos helyzetű vidéki mikro-régióban.

#### **6.4 Támogatás a szubregionális partnerségek és a civil társadalom bevonása céljából**

Az alábbi 8. részben megállapítjuk, hogy az általunk javasolt szakpolitikák hatékonysága nagymértékben függ az irányítási folyamatoktól, a finanszírozástól és az útmutató megvalósításának teljesítésétől. Majd rámutatunk az EU, nemzeti, regionális és szubregionális szintű mechanizmusok szükségességére, amelyek valódi szinergikus és kölcsönösen kiegészítő hatást biztosítanak a következők között: nagyobb európai alapok, amelyek szolgálhatják a vidéki területek szociális, gazdasági és környezeti jólétét, és amelyek igénybe vehetik az összes ágazat energiáit és forrásait az e tájékoztatóban ismertetett feladatokra való felhasználás céljából. Az ilyen EU, nemzeti és regionális szintű mechanizmusok finanszírozása nagyrészt a javasolt európai, mezőgazdasági, élelmiszerügyi és vidékfejlesztési politikán kívül történik. De a szubregionális szinten szükséges mechanizmusok támogathatók és támogatandók is e politika keretében az Európai Vidékfejlesztési Alap révén.

Javaslatunk szerint a Vidékfejlesztési Alap által támogatott intézkedéseket koncentrálni kell a több ágazatra kiterjedő területi partnerségek által tervezett és kezelt integrált szubregionális fejlesztési stratégiák révén. E partnerségeknek mindegyik főleg vidéki szubrégióban az állami, a magán és civil szektorok képviselőit kellene tömörítenie. Mindegyik partnerségnek ki kellene dolgoznia a fejlesztési stratégiát a saját szubrégiójára, a teljes hét éves programidőszakra, de rendszeres felülvizsgálattól függően. Ahol lehet, a stratégia és a partnerség városi, valamint vidéki területekre is kiterjedjen. A stratégiának meg kell határoznia, hogy az alábbi 8. pontban

ismertetett Vidékfejlesztési Alap és más alapok keretében az intézkedések hogyan telepíthetők a régió belüli részekre, és ez képezné az alapot a releváns szubregionális működési programok teljesítéséhez. A partnerség működésének finanszírozását a Vidékfejlesztési Alapnak kellene biztosítania.

Ez a javaslat LEADER program terén 1991 óta, annak három fázisában mint Községi kezdeményezési és a jelenlegi mainstream rendszerben szerzett tapasztalatokra épül. A LEADER bebizonyította, mennyire fontos a specifikus terület, a több ágazatra kiterjedő partnerségek, valamint az integrált és innovatív megközelítések szükségleteire és forrásaira való koncentráció. De ha el akarjuk érni a vidék valódi újjászületését, a következő programidőszakot átfogóbban kell vizsgálni, és ambíciózusabban kell felhasználni a szubregionális partnerségeket, szélesebb hatáskörrel és jobban biztosított finanszírozással.

Ezzel szorosan összefüggő kérdés a civil társadalom szerepe. Az egész EU-ban az irányítási koncepciók változóban vannak. Egyre inkább felismerjük, hogy a kormányok minden szinten nagyobb szerepet játszanak a közös szolgáltatások nyújtásában, de egyedül nem tudnak teljesíteni minden társadalmi igényt. A pénzügyi nyomás és a nyilvánosság reagálása arra készteti a hatóságokat, hogy elismerjék, a cselekvés nagy része a vállalati és a civil szférára hárul. Ez különösen igaz a vidéki területeken, ahol a kis, szétszórta, vagy elszigetelt közösségek szignifikáns mértékben függenek a közösségi önszerveződéstől. A felelősségek megosztása és a „társadalmi szerződés” az állami, a vállalati és a civil szektorok között változó a tagállamokban; de a civil szektor szerepét el kell ismerni, és támogatni kell, tekintettel a hozzájárulására, amit nyújthat a regionális és a vidékfejlesztéshez, és tekintettel arra a szerepre, amit betölt, azaz leveszi a terhet az állami hatóságokról a források biztosítása terén. Sok országban a nem-kormányzati szervezetek rámutattak, hogy kreatív szerepet játszhatnak a vidékfejlesztési folyamatok animátoraiként akár a több ágazatra kiterjedő partnerségeken belül, akár azokon kívül is. Az alapítványok és a magán adományozók is szignifikáns szerepet játszhatnak a fejlesztési folyamatok támogatásában.

A Vidékfejlesztési Alapnak az alábbi intézkedéseket kell tartalmaznia:

- a. Az EU részéről megfelelő működési alapok biztosítása a zömmel a vidéki szubrégióban létrejött minden szubregionális partnerséghez az alábbi 8 d. pontban ismertetett követelmény szerint.
- b. Támogatás a vidéki közösségek és képviselői szervezeteik aktív bevonására a helyi és szubregionális szintű fejlesztési programok formálásába és megvalósításába.

## 7 Kutatás és fejlesztés

A szükséges változások – új paradigma a mezőgazdaság és a vidék újjászületése érdekében – egyértelműen rámutat, hogy szükség van innovációra, a meglévő tudás elismerésére és újfajta alkalmazására, valamint új tudásra is. Például bármiféle vidéki vállalkozásnak új ismeretekre és jártasságokra van szüksége a tevékenységének diverzifikálása, az információs technológia alkalmazása, a marketing és termékfejlesztés, a minőség-ellenőrzés, a pénzügyi irányítás, a szövetkezeti tevékenység stb. terén. Sürgetően szükséges a gyakorlati interdiszciplináris kutatás az organikus és fenntartható élelmiszertermesztési rendszerek kérdéseiben. A mezőgazdasági kutatás mai tudományos szemléletét szélesíteni kell: mivel a mezőgazdaság organizmusokkal (azaz komplex élőlényekkel) foglalkozik, holisztikus tudományra, ezen belül új és alternatív módszerekre van szükség. Az olyan „közjavakat”, mint a környezetvédelmi szolgáltatások, a vízgazdálkodás, a széndioxid-kibocsátás visszafogása stb. szolgáltató és finanszírozó szervek az ilyen javak egyre bonyolultabb meghatározásától, valamint ezek értékelésére és monitorozására szolgáló eszközök kimunkálásától is függeni fognak. Innovációra lesz szükség olyan területeken, mint a megújuló energia termelése, az energiatakarékosság, a vidéki termékek számára hozzáadott értéket biztosító módszerek, a

„zöld gazdaság” egyéb aspektusai, és a fenntartható vidéki szolgáltatások új forrástakarékos módjai (például az egészségügyi szolgáltatások, az oktatás és a közigazgatás terén az információs és a kommunikációs technológia felhasználása). A vidéki Európának lehetősége van rá, hogy sok ilyen területen úttörő legyen.

Ez szignifikáns terület az alkalmazott kutatás, fejlesztés, innováció és a tudás teremtése és átadása számára. Jelenleg a KAP nem nyújt közvetlen finanszírozást az ilyen tevékenység számára, amely ezért nemzeti finanszírozástól függ, és részben fedezhető az EU mainstream kutatási programjai, nevezetesen az „Élelmiszer, mezőgazdaság és biotechnológia” téma révén az EU 7. Keretprogramján belül. Hisszük, hogy van lehetőség a finanszírozásra – a 8. Keretprogramból –, ez az olyan tudással közvetlenül kapcsolatos, alkalmazott kutatási, fejlesztési és innovációs program, amelyre az e tájékoztatóban ismertetett szakpolitikák körének hatékony megvalósítása céljából van szükség. A kutatási projekteket az alapvető érdekeltekkel szoros együttműködésben kell megfogalmazni. E program irányításában a Bizottságnak – az eddigieknél nagyobb mértékben – biztosítania kell a kutatási eredmények korai átadását a saját politikai csapatainak és a tagállamok csapatainak, hogy az elgondolások időben kitűzzék a cselekvési utat.

Továbbá, szükséges az információ, a képzés és az ötletek, valamint a jó gyakorlat cseréjének eleven folyamata a mezőgazdaságban és a vidékfejlesztésben az összes érintett között. E szakpolitikának EU és nemzeti szinten biztosítania kell hatékony információs, képzési és az ötletek és a jó gyakorlat cseréjére irányuló programok megvalósítását a mezőgazdaságban és a vidékfejlesztésben. A vidékfejlesztési európai hálózatokat és a nemzeti vidékfejlesztési hálózatokat az elkövetkező időszakban át kell alakítani az érdekeltek közötti sokkal nyitottabb, gyorsabban mozgó, átlátható és elszámoltatható információcsere és együttműködési rendszerre. Legalább ennyire fontos a kölcsönös cserével és együttműködéssel foglalkozó ágazati hálózatok támogatása, például a legelők kezelésével, a hozzáadott értékre vonatkozó kezdeményezésekkel és a megújuló energia termelésével foglalkozó hálózatok esetében. Az új kommunikációs és részvételi eszközök, például az európai állampolgári kezdeményezés (ECI) is hozzájárulhat az összes érdekelt közötti horizontális és vertikális párbeszéd javításához, beleértve az állampolgárokat fogyasztói szerepükben is.

## **8 Irányítás és teljesítés, beleértve a kapcsolatot más EU programokkal**

Az általunk javasolt szakpolitikák hatékonysága nagymértékben függ az irányítási folyamatoktól, a finanszírozástól, és a megvalósításukat szabályozó teljesítési módtól. Jelenleg a vidéki területek és a gazdaságok nem csak az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) révén jutnak előnyökhöz az európai finanszírozásból, hanem az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA), a Kohéziós Alapból, az Európai Szociális Alapból (ESZA), valamint az Európai Halászati Alapból (EHA) is. Különböző rendeletek szabályozzák az egyes alapokból adható támogatás földrajzi és tematikus körét, de önmagukban nem zárják ki a pontos határvonal kijelölését, sem a potenciált a pozitív komplementaritásra ezek között. Sok vidéki terület most előnyt húzhat más alapokból, valamint az EMVA-ból is, de az előnyök elérésének folyamatai nehézkesek, mivel különböző alapok és ágazati működési programok vannak érvényben, amelyek révén a kihelyezett erőforrások nemzeti szinten nem mindig felelnek meg a belső működési rendszereknek, így a potenciális kedvezményezetteket gyakran sújtja a bürokrácia.

Ráadásul az ügynökségek, amelyeken keresztül a Vidékfejlesztési Program megvalósul – a nemzeti mezőgazdasági minisztériumok, regionális hatóságok, LEADER csoportok, vagy más szubregionális partnerségek –, jelenleg ritkán jogosultak lehívni a finanszírozást más EU forrásokból, így területi szinten a különböző programokhoz való kapcsolódásra tett erőfeszítések kudarcra vannak ítélve. Ezen általános helyzet alól némi kivételt jelentenek bizonyos országokban a helyi akciócsoportok, például Dániában, amelyek mind az EMVA, mind a Halászati Alap 4 tengelye szerint működhetnek. Egyes más helyi partnerségek, például



Franciaországban a Pays, vagy Írországban a helyi fejlesztési vállalatok működhetnek a regionális fejlesztési program keretén belül és kívül is. Az általános kép azonban az, hogy a teljesítési rendszerek, amelyek a regionális fejlesztési program szűk iránytűjére vannak korlátozva a helyi akciócsoportokkal, gyakran nem léphetnek túl pusztán a regionális fejlesztési program 3. tengelye teljesítésén, és egyes országokban kiterjedt vidéki területek vannak, amelyek nem vehetik igénybe azokat az előnyöket, amelyeket a helyi akciócsoportok vagy más szubregionális partnerségek.

E teljesítési gyengeségek és ezek a korlátok a hatékony komplementaritás elérésében a különböző EU és nemzeti alapok között, olyan kérdések, amelyeket meg kell oldani, ha számítunk a vidéki területek újjászületésére. Szükség van EU, nemzeti, regionális és szubregionális szintű mechanizmusokra, amelyek valódi szinergikus és komplementáris hatást biztosítanak a nagyobb alapok között, és amelyek az e Kommunikációban ismertetett feladatok teljesítése céljából összefogják valamennyi ágazat energiáit és forrásait. Ez teljes mértékben összhangban van az Európa 2020-ban meghatározott integrált szemlélettel.

Az új Közös Agrár, Élelmiszeri és Vidékfejlesztési Politikának (KAÉVP) ezért az alábbi intézkedéseket kell tartalmaznia:

- a. Közös EU-szintű stratégiai keret a KAÉVP, valamint a jelenlegi Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), a Kohéziós Alap, az Európai Szociális Alap (ESZA) és az Európai Halászati Alap (EHA) jogutódai számára. Ez a következőket foglalja magában:
  - kötelezettségvállalás a paradigmaváltásra a mezőgazdaságban és a vidék újjászületésében
  - intézkedés a területalapú integrált területi fejlesztésért, biztosítva a kapcsolatot és a kölcsönös támogatást a vidéki és városi területek között
  - egyértelmű célok kitűzése a (mondjuk) 2017-ig és 2020-ig elérendő változásra, például a mezőgazdaságban fenntartható szabványok elérése terén; kiegyensúlyozott élelmiszerlánc létrehozása, amely tisztességes jövedelmet biztosít a gazdálkodók számára; és a vidéki gazdaságok erősítése és diverzifikálása
  - monitoring és értékelés biztosítása az előrehaladásnak e célkitűzésekhez való mérése céljából.
- b. Ezen öt Alap számára egymással teljesen harmonizált rendeletek, amelyek egyértelműen meghúzzák a határvonalat és biztosítják közöttük a komplementaritást; amelyek harmonizáltak az eljárás tekintetében úgy, hogy a tagállamok és a végrehajtó ügynökségek minimalizálhatják a kedvezményezetteknek érő nehézségeket; és amelyek lehetővé teszik a releváns intézkedések teljesítését az Alapok teljes tartományában működő szubregionális partnerségek révén.
- c. Olyan követelmény, hogy a tagállamok (és/vagy régiók a szövetségi rendszerű országokban) dolgozzák ki – a következő programidőszakra – a nemzeti és/vagy regionális stratégiai kereteket, amelyek tükrözik a közös EU-szintű stratégiai keret céljait, és amelyek egyértelmű alapot képeznek az aktív komplementaritáshoz az öt EU Alappal kapcsolatos működési programok között.
- d. Követelmény továbbá a tagállamokkal szemben, vagy ahol releváns, a regionális hatóságokkal szemben, hogy – az egész területükön – segítsék elő szubregionális partnerségek létrehozását, és támogassák a tevékenységüket a szubregionális vagy területi fejlesztési stratégiák kidolgozása és megvalósítása terén, felhatalmazást adva az összes releváns intézkedés teljesítésére mind az öt EU Alappal kapcsolatos működési programok keretében, konkrétan beleértve minden intézkedést a javasolt Európai Vidékfejlesztési Alap hatáskörében, és a Vidékfejlesztési Alap révén (vagy

másutt) a Regionális vagy Kohéziós Alap révén – lásd a 6.4a pontot – (zömmel vidéki szub régiókban) biztosított működési alapokkal is.

## 9 Finanszírozás

E tájékoztatóban a fő hangsúlyt a szakpolitikák javasolt átirányítására tettük, de még nem a pénzek átcsoportosítására az Alapok vagy intézkedések között, vagy az egyensúlyra az Európai és nemzeti alapok között. De azzal a feltételezéssel tettük, hogy az új Közös Agrár, Élelmezési és Vidékfejlesztési Politika általánosságban ugyanolyan részesedést kap az EU költségvetéséből, mint ahogy az most oszlik el a KAP két pillére között, hogy teljesítse a célkitűzéseket és kezelje az e tájékoztatóban ismertetett fő kihívásokat, és hogy hatékony kapcsolat legyen e szakpolitika és az EU többi eszköze között. Javasoljuk az összes „horizontális” intézkedés felvételét, beleértve a környezeti fizetéseket is a Mezőgazdasági Alapba, emellett szignifikánsan csökkentve a nem célirányos fizetéseket a gazdálkodók és az élelmiszeripar részére, s ez pénzeszközök kibocsátását tenné lehetővé a vidék újjászületését célzó robusztusabb kampány számára a Vidékfejlesztési Alapból. A 6.4. és a 8. pontban a más EU alapokkal való stratégiai kapcsolatra tett javaslatok és a szubregionális partnerségek létrehozására és tevékenységére vonatkozó javaslatok célja, hogy biztosítani kell az összes releváns EU és nemzeti alap hatékony felhasználását, valamint a vállalati és a civil szektor erőforrásait a fejlesztési kihívásokra kell összpontosítani. Ez azt is magában foglalja, hogy a 6. fejezetben ismertetett intézkedések részben más releváns EU alapból lennének finanszírozhatók.

## 10 Következtetés

Egy olyan lehetőséget ismertettünk, amely az új programidőszakban új paradigma bevezetését ajánlja a mezőgazdaságban: ez a vidéki területek újjászületése és egy radikális kísérlet a különböző EU Alapok harmonizált felhasználására. Tudatában vagyunk, hogy ez a szakpolitika és a gyakorlat radikális újragondolását jelenti, vagyis olyan változás, ami kiterjed a tagállamokra és az érdekeltekre. Aktív szerepet fogunk játszani a nyilvános konzultációban, amely a Bizottság saját 2010. novemberi „Tájékoztatója” után következik. Ennek során bemutatjuk, hogy a civil társadalom szervezetei a maguk részéről hogyan tudnak hozzájárulni a nagy kollektív erőfeszítéshez, amelyre szükség lesz ahhoz, hogy az EU vidéki régiói felismerjék az arra irányuló teljes potenciáljukat, hogy minden európai polgár szükségleteit szolgálják, és elérjék az Európai Unió által megfogalmazott célkitűzések teljesítését.